

Inför riksdagens behandling av kulturutskottets betänkande över budgeten vill vi framföra vår inställning i aktuella frågor rörande bildkonstnärerna.

Vi noterar att budgeten inte innehåller någon förstärkning av politiken riktad mot bildkonstnärerna, varken i form av ökade ersättningar eller åtgärder av annat slag. Inte heller kulturutskottet gör annat än att bifaller budgeten. Det ger intrycket av att inget mer behöver göras och att utskottet anser att situationen för bildkonstnärerna är tillfredsställande. Det är förstås inte en korrekt observation, snarare är det brist på insikt, förslag och politisk vilja som ligger bakom passiviteten. Sannolikt är samtliga ledamöter i utskottet väl medvetna om att bildkonstnärer i allmänhet har en mycket svag ställning i samhället, både sett ur ekonomiska aspekter och i förmåga att hävda sina intressen.

Den allmänt politiskt ställda prioriteringen att ersätta konstnärerna för deras arbete och insats i samhället har mycket litet genomslag i riktade åtgärder, istället är det den generella politiken som lyfts fram. En politik som hittills inte varit generellt gynnsam för konstnärerna, snarare har åtstramningar i allmänna försäkrings- och stödsystem varit negativa.

Utan de direkta åtgärderna riktade till bildkonstnärerna som innebär möjlighet till ersättning för nedlagd arbetsinsats och som tar bort de särregleringar som ställer konstnärerna i ett sämre läge än andra kommer situationen för bildkonstnärerna inte att förbättras.

Några viktiga punkter är förstärkning av ersättningen när konstnären ställer ut i form av en utbyggd utställningsersättning, borttagande av onödiga och endast negativt omfördelade inskränkningar i upphovsrättslagen, kompensation för privatkopiering av stillbilder och andra åtgärder som gör att konstnären får arbeta utifrån en liknande plattform som andra samhällsmedborgare.

En effektiv och snabbt genomförbar åtgärd är att förstärka den individuella visningsersättningen (IV), anslag 28:20. BUS har här kunnat konstatera att bildkonstnärerna ersätts 18 miljoner kronor lägre än författarnas individuella ersättningar när deras böcker lånas ut. Det är märkligt mot bakgrund av att båda ersättningarna bygger på generella undantag av rättigheter i upphovsrättslagen, bildkonstnärerna är alltså fråntagna sin civilrättsliga möjlighet att genom avtal kompensera sig på området. När man på musikområdet har kvar denna möjlighet är den, utan jämförelse i övrigt, värd ett antal 100 miljoner kronor. Författar- och bildkonstnärgruppen är jämförbar i storlek.

Riksdagen har tidigare på utskottets initiativ, innan valet, beslutat ge regeringen i uppdrag att utreda möjligheten att tillerkänna bildkonstnärerna förhandlingsrätt avseende IV anslaget. Den tid frågan har legat på departementet har inget hänt och nu väljer man att avhända sig uppdraget genom att överlämna frågan till kulturutredningen. Syftet bakom det är oklart, mot bakgrund av att modellen finns etablerad på bibliotekersättningens område borde det varit enkelt att komma fram med ett förslag.

Just nu pågår en kampanj gällande IV där de berörda, runt 3 700 bildkonstnärerna, ges möjlighet att skicka ett vykort (bifogas) till kulturministern och uttrycka åsikten att ersättningens storlek bör vara 45 miljoner kronor och att förhandlingsrätten bör genomföras. Vi räknar med att ministern kommer att få ca 2 500 kort. Hur man än betraktar en sådan aktivitet så är det ett uttryck för ett starkt individuellt engagemang och ett starkt stöd för dessa krav.

Individuell visningsersättning är ett effektivt sätt att ge direkt stödja att bildkonstnärerna ersätts för sitt arbete. BUS visar i sina anslagsframställningar att IV ger önskade effekter och ett antal genomförda intervjuer visar att konstnärerna ser ersättningen som ett väl fungerande kompensationsystem, vi kommer vid ett senare tillfälle att redovisa dessa för utskottet.

De politiskt korrekta orden om konstnärernas rätt till ersättningar och förbättrade möjligheter i samhället måste fyllas med reellt innehåll, den individuella visningsersättningens förstärkning är en viktig del i en sådan strategi.

BUS är, tillsammans med andra organisationer och intressen inom bildkonstområdet, beredd att redovisa de fakta och åtgärder vi ser som nödvändiga för att utveckla politiken för bildkonstnärerna. I dagsläget kan vi konstatera att en sådan utveckling är nödvändig.

Med vänliga hälsningar

Bildkonst Upphovsrätt i Sverige
C-Stefan Ahlenius
Ordförande

Mats Lindberg
Vd